

ความคิดสมัยใหม่ (MODERNISM)

๗

- ▣ เราต้องยอมรับว่า สังคมนี้อาจเป็นสังคมสมัยใหม่ที่เจริญทางวัตถุ วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี อันมีทั้งผลดีและเสีย สร้างทั้งความเจริญรุ่งเรืองและความเสื่อมเสีย สังคมมนุษย์เจริญก้าวหน้ามากเท่าไร มนุษย์ยิ่งจำเป็นต้องการรู้ตนเองและสังคมมากเท่านั้น นักคิดทางสังคมทั้งหลายจึงพยายามศึกษาเปรียบเทียบสิ่งต่าง ๆ ทั้งหลายในอดีตกับปัจจุบัน เพื่อความรู้เข้าใจความเป็นมนุษย์กับสังคม เห็นความแตกต่างของสิ่งทั้งหลายอย่างชัดเจนที่เป็นไปตามกาลเวลา ตามหลักสัจธรรมที่ว่า ทุกสิ่งทุกอย่างล้วนอนิจจังไม่เที่ยงเปลี่ยนแปลงไปตามกาลเวลา ในด้านความคิด ความเชื่อ ค่านิยม การปฏิบัติ วิทยาการ สิ่งประดิษฐ์ และเทคโนโลยีทั้งหลาย เกิดการยอมรับการวิวัฒนาการสังคมกันอย่างแพร่หลาย ยอมรับสิ่งใหม่มากกว่าสิ่งที่มีอยู่เดิม ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงสิ่งใหม่แทนของเดิม ทำให้ของเดิมที่มีอยู่แล้วกลับถูกมองเห็นว่าเก่า โบราณล้าหลังไม่ทันสมัยไม่ยอมรับกันอีกต่อไป อะไรคือความจริง อะไรคือใหม่ อะไรคือเก่า อะไรคือทันสมัย อะไรคือล้าหลังความคิดสมัยใหม่ (Modernism, Modernity or Modernization

- ▣ Habermas (1987) และ Barry Smart กล่าวเอาไว้ว่า เริ่มมีมาตั้งแต่คริสต์ศตวรรษที่ 5 มาจากภาษาละตินว่า “modernus = modern” เป็นการพยายามทำให้เกิดความแตกต่างกันใหม่ในชาวคริสต์ จากการนับถือศรัทธาพระเจ้าไปสู่สิ่งอื่น แล้วต่อมาไม่นาน ก็มีการพยายามทำให้เกิดความแตกต่างกันใหม่อีกในชาวคริสต์ จากการนับถือศรัทธาพระเจ้าไปแสวงหาความรู้จริงสิ่งสากล พยายามรู้เข้าใจสิ่งทั้งหลายในสากลโลกตามความเป็นจริง รู้เข้าใจสิ่งทั้งหลายด้วยจิตหรือปัญญา เพราะอิทธิพลแนวความคิดของคานต์ (Kant’s conception of a universal history) เป็นกระบวนการความแตกต่างทางความคิดและวัฒนธรรมจากเก่าไปสู่ใหม่ (Turner, 1991: 3) เป็นการแสวงหาความรู้จริงของสิ่งต่าง ๆ ทั้งหลายตามการเปลี่ยนแปลงเจริญรุ่งเรืองก้าวหน้าของโลกทางสังคม เพราะความเป็นมาของสังคมนี้เชื่อศรัทธาในพระเจ้าเป็นผู้สร้างกำหนดบันดาล ไม่เชื่อมนุษย์และธรรมชาติคือผู้สร้างกำหนดแสดง

- ▣ แนวคิดใหม่ทันสมัย นักปราชญ์หรือนักคิดทางสังคมบางคนกล่าวบอกว่า ควรนับตั้งแต่คริสต์ศตวรรษที่ 14 เพราะเป็นยุคฟื้นฟูศิลปวิทยาการ (Renaissance) แต่นักสังคมวิทยาส่วนใหญ่เห็นว่า แนวคิดใหม่ทันสมัย (Modernism) เป็นยุคประวัติศาสตร์ของสังคมยุโรปตะวันตก ที่เกิดการวิวัฒนาการเปลี่ยนแปลงทางสังคม เศรษฐกิจ และวัฒนธรรม ในคริสต์ศตวรรษที่ 17 เพราะในระหว่างคริสต์ศตวรรษที่ 16-17 เป็นยุคที่สนใจศึกษาค้นคว้า ปรัชญาการณั้ธรรมชาติแบบวิทยาศาสตร์ (Scientism) มาช่วยแก้ปัญหาสังคมทั้งหลายที่เกิดขึ้น แล้วส่งผลมีอิทธิพลต่อการศึกษาสังคมวิทยาแบบวิทยาศาสตร์ของคองต์ในเวลาต่อมา (Comte's positivism)

- ▣ ในคริสต์ศตวรรษที่ 17 จึงถือได้ว่าเป็นยุคความคิดใหม่ทันสมัย (Modernism) อันหมายถึงยุคสมัยให้ความสนใจในเรื่องศิลปะ วรรณคดี วิทยาการ สถาปัตย์ เหตุผล การศึกษา เศรษฐกิจ การเมือง เทคโนโลยี วิทยาศาสตร์ รูปแบบของชีวิต ความจริงของชีวิตบนฐานของความเจริญเปลี่ยนแปลงของสังคมโลก กล่าวคือเป็นช่วงเวลาแห่งความเจริญทางวัตถุ ความมั่นคงทางสังคม และความรู้เข้าใจตนเอง (Material progress, social stability and self-realization) ในยุโรปตะวันตก มี อังกฤษ อเมริกา ฝรั่งเศส อิตาลี เป็นต้น แม้มีปัจจัยต่าง ๆ มากมายที่ทำให้เกิด สมัยใหม่

- ▣ ปัจจัยสำคัญเหล่านี้ คือ ความจริง (Truth) เหตุผล (Rationality) วิทยาศาสตร์ (Science) เทคโนโลยี (Technology) ผลของอุตสาหกรรม (Emergence of capitalism) การแผ่อำนาจทางตะวันตก (Western imperialism) การแพร่กระจายความรู้ และอำนาจทางการเมือง (Spread of literature and political power) การขับเคลื่อนทางสังคม (Social mobility) เป็นสาเหตุสำคัญสนับสนุนส่งเสริมการเปลี่ยนแปลงพัฒนาสังคมโลก ที่เรียกกันว่า “สมัยใหม่ความทันสมัย (Modernism)” เพราะผลของความเจริญทางการศึกษาวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี อุตสาหกรรม และการขับเคลื่อนทางสังคม ทำให้มนุษย์ต้องการรู้เข้าใจตนเองและสังคมมากยิ่งขึ้นตามลำดับ ทำให้ต้องมาคิดใหม่ทำใหม่ เพื่อความถูกต้องดีงามแบบสากล แสดงความรับผิดชอบต่อสังคมโลกร่วมกัน เพื่อความรู้เข้าใจใหม่ร่วมกัน จึงขอลำดับเหตุการณ์การวิวัฒนาการแนวความคิดใหม่ทันสมัย ดังนี้

▣ คริสต์ศตวรรษที่ 14 ยุคฟื้นฟูศิลปวิทยาการ

▣ ในสังคมยุโรปตะวันตก ได้สนใจและค้นพบวิทยาการเก่า ๆ ทั้งหลาย โดยเฉพาะงานของเพลโต (Plato) และอริสโตเติล (Aristotle) ยุคนี้ศาสนาคริสต์นิกายคาทอลิกเจริญรุ่งเรืองเฟื่องฟูอย่างมาก แต่ก็มีกลุ่มนักคิดนักปรัชญาพยายามปฏิเสธความเชื่อและคำสอนเกี่ยวกับพระเจ้า เนื่องจากพวกเขาเห็นว่า เป็นสิ่งไม่มีตัวตน มองไม่เห็นสัมผัสจับต้องไม่ได้ เป็นเรื่องมงายไร้เหตุผลพิสูจน์ไม่ได้ จึงได้เกิดแนวคิดความเชื่อและลัทธิใหม่ขึ้นมา โดยเฉพาะความคิดความเชื่อในเรื่องความเป็นมนุษย์ ความจริงความถูกต้องดีงาม มาแทนความคิดความเชื่อเคารพศรัทธาในเรื่องพระเจ้า พยายามไล่กำจัดพระเจ้าออกไปจากสังคมมนุษย์ เพราะอิทธิพลแนวความคิดของเพลโต (Plato) และอริสโตเติล (Aristotle) มองเห็นคำสอนของศาสนาตั้งเดิมเป็นของเก่าล้าหลังไม่ทันสมัย เป็นการจุดประกายแสวงหาความจริงความถูกต้องดีงามขึ้นอีกครั้งหนึ่ง

- ▣ หลังจากถูกปิดกั้นมานาน โดยแนวความคิดความเชื่อที่ว่า สรรพสิ่งทุกอย่างมนุษย์ โลก มาจากเทพเจ้าผู้ยิ่งใหญ่ที่สร้างกำหนดลิขิตบันดาลให้เป็นไปในโลกทางสังคม ทรงเอาพระทัยใส่ใจดูแลทุกสิ่งทุกอย่างให้ดำเนินไปด้วยดี สร้างมนุษย์ขึ้นมาเพื่อให้รู้จักกับพระองค์ท่าน ต้องปฏิบัติตามหลักคำสั่งสอนของพระองค์ท่าน มีความจงรักภักดีศรัทธาในพระองค์ท่าน ตายไปแล้วไปอยู่กับพระองค์ท่านในสวรรค์ ชีวิตเกิดขึ้นเป็นไปตามลิขิตบัญชาของพระองค์ท่านหรือเทพเจ้าผู้ยิ่งใหญ่นี้ แนวคิดอย่างนี้เชื่อศรัทธาพระเจ้ามีอิทธิพลบทบาทอย่างมากต่อชีวิตและจิตใจของชาวโลกตะวันตกถึงปัจจุบัน

- ▣ หากเราสนใจศึกษางานของเพลโต (Plato, 427-347 BC) ท่านเป็นนักปราชญ์ผู้ยิ่งใหญ่คนหนึ่งของกรีกและของโลก ที่เดินตามรอยของโสเครตีส (Socrates, 469-399 BC) ผู้เป็นอาจารย์ของท่าน โสเครตีสเกิดหลังพระพุทธเจ้าประมาณ 74 ปี ส่วนเพลโตก็ประมาณ 116 ปี ท่านทั้ง 2 ถือได้ว่าเป็นผู้มีอิทธิพลอย่างมากต่อแนวความคิดทางสังคมและการเมืองตะวันตก (Western socio-political thoughts) โสเครตีสมีความเห็นความเชื่อในเรื่องความจริง ความดี ความงาม เป็นสิ่งสากลมีอยู่แล้วในธรรมชาติ มนุษย์จะดีหรือเลว จะเจริญหรือเสื่อม อยู่ที่ตัวมนุษย์เอง ไม่ได้ขึ้นอยู่กับใครๆ เช่นเดียวกับหลักการของพระพุทธศาสนา เขาพยายามสั่งสอนประชาชนให้เป็นคนดีมีปัญญาและคุณธรรม เน้นสอนในเรื่องความดีมีคุณธรรม เน้นสอนในเรื่องความเป็นมนุษย์และศักยภาพของมนุษย์ เชื่อมั่นในการกระทำของมนุษย์ ความดีมีคุณธรรมอยากได้ต้องทำเอง ไม่มีการซื้อขายไม่มีใครมาหีบยื่นให้หรือไม่มีใครมาดลบันดาลให้

- ▣ ให้ โสเครตีสมีลูกศิษย์มากมายและเป็นที่รักเคารพนับถือของประชาชนทั่วไป การสั่งสอนประชาชนที่ขัดกับหลักคำสอนของศาสนาตั้งเดิม ทำให้เขาถูกฟ้องร้องด้วยข้อหา 3 ข้อ คือ
 - ▣ 1. ไม่เคารพนับถือศรัทธาเทพเจ้าของรัฐ
 - ▣ 2. ตั้งเทพเจ้าองค์ใหม่ขึ้นมา
 - ▣ 3. มั่วสุมมอมเมาเยาวชนให้หลงผิด แม้ผู้พิพากษาบอกว่า หากหยุดสอนประชาชนในเรื่องอย่างนี้ จะปล่อยให้เป็นอิสระไม่เอาผิดลงโทษ ท่านก็ไม่ยอมทำตาม ยังยึดมั่นในความดีถูกต้อง ไม่ยอมเสนอลดโทษให้แก่ตนเอง จึงถูกพิพากษาให้ประหารชีวิตด้วยการดื่มยาพิษ แสดงให้เห็นว่า โสเครตีสไม่กลัวความตาย แต่ท่านกลัวความชั่วมากกว่า ยอมตายถวายชีวิตเพื่อรักษาธรรม ไม่ยอมก้มหัวให้อธรรม จารึกชื่อลือนามไว้ในโลกตราบเท่าทุกวันนี้

- ▣ คริสต์ศตวรรษที่ 15-16 ยุคแห่งการสำรวจและปฏิรูปศาสนาคริสต์*
- ▣ ความเป็นไปในทุกระบบของสังคม มักมีศาสนาเข้าไปมีอิทธิพลบทบาทเกี่ยวข้องใน ทุกส่วน ระหว่างยุคกลางสังคมยุโรป (1000 – 1500 AD) คริสต์ศาสนาอิทธิพล บทบาทอย่างมากในทุกระบบของสังคม การศึกษา เศรษฐกิจ การเมือง และ วัฒนธรรม เพราะความเจริญเปลี่ยนแปลงทางสังคม การปฏิรูปศาสนาคริสต์โดย คริสต์ศาสนิกชนกลุ่มหนึ่งก็เกิดขึ้น โดยการตั้งนิกายโปรเตสแตนต์ขึ้นมา เนื่องจาก พวกเขาเห็นว่า คริสต์ศาสนาแบบดั้งเดิมนิกายคาทอลิกเก่าล้าหลังไม่ทันสมัย ไม่ช่วย แก้ปัญหาชีวิตทางสังคมให้ดีขึ้น ซ้ำยังเป็นแหล่งมั่วสุมอิทธิพลผลประโยชน์ของคนบาง กลุ่ม และพวกเขาเชื่อว่า คำสอนของนิกายใหม่โปรเตสแตนต์จะช่วยฟื้นฟูสนับสนุน ส่งเสริมคำสอนเดิมให้ทันสมัยเหมาะสมกับยุคสมัยอย่างแท้จริง สามารถช่วยแก้ไข ปัญหาสังคมได้ ทำให้เกิดการขัดแย้งทางความคิดและการปฏิบัติอย่างรุนแรง สร้าง ความสับสนสงสัยในศาสนามาคำสอนเป็นอย่างมาก ส่งผลให้คริสต์ศาสนาแบบดั้งเดิม ลดอำนาจอิทธิพลและบทบาทลงเป็นอย่างมาก นำไปสู่การแตกแยกระหว่างอาณาจักร และศาสนจักรในเวลาต่อมา

▣ คริสต์ศตวรรษที่ 17 ยุคแห่งวิทยาศาสตร์

▣ ในศตวรรษนี้ ศาสนาคริสต์มีอิทธิพลบทบาททางสังคมและการเมืองลดน้อยลงตามลำดับ (Secularization) เมื่อมีความเจริญก้าวหน้าทางการศึกษาและวิทยาศาสตร์มากขึ้น มนุษย์รู้จักใช้ปัญญาอย่างมีเหตุผล คิดมองเห็นชีวิตและสังคมตามความเป็นจริง ไม่ใช่เรื่องของเทพเจ้าสิ่งศักดิ์สิทธิ์ดลบันดาลให้เป็นไป แต่เป็นเรื่องของความจริงมีเหตุผล คนเลยหันไปสนใจในความจริงธรรมชาติและเหตุผลมากขึ้น สนใจความเป็นจริงของมนุษย์และโลกทางสังคม ศึกษาหาความรู้ต่าง ๆ ทั้งหลายที่สามารถพิสูจน์ทดลองได้ตามหลักวิธีการทางวิทยาศาสตร์ ศึกษาค้นคว้าพิสูจน์ทดลองอย่างมีเหตุผลเป็นระเบียบแบบแผน ที่เรียกกันว่า “วิทยาศาสตร์สมัยใหม่” (New science)

- ▣ ความเจริญทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีทำให้มนุษย์มีชีวิตที่สะดวกสบาย
พร้อมไปด้วยวัตถุเครื่องอำนวยความสะดวกสมัยใหม่ ละเลยไม่สนใจ
ความสุขทางจิตใจ เป็นสังคมวัตถุหรือวัตถุนิยม ความเจริญทำให้เกิดแนวคิด
และทฤษฎีใหม่ต่างๆ มากมาย ช่วยในการอธิบายปรากฏการณ์ทางธรรมชาติ
และความเร้นลับทั้งหลายที่เคยสงสัยกันมา คำถามที่วิทยาศาสตร์พยายาม
แสวงหาคำตอบ คือ ความจริงแท้ของความเป็นมนุษย์คืออะไร มนุษย์จะปฏิบัติ
ตนต่อสิ่งต่างๆ ทั้งหลายให้ถูกต้องได้อย่างไร พยายามรู้เข้าใจตนเองและสังคม
อย่างถ่องแท้ เป็นคำถามเกี่ยวกับรูปแบบชีวิตและหลักการดำเนินชีวิตจริง

- ▣ โดยอาศัยความรู้ทางวิทยาศาสตร์มาประยุกต์ใช้ในการหาคำตอบเกี่ยวกับชีวิต และสังคมมนุษย์ ส่งผลให้เกิดการคิดใหม่ เขียนเรียบเรียงใหม่ และตั้งทฤษฎีใหม่ในหลายศาสตร์หลายด้าน (Metatheory = second order accounts of theories or second order theories of theories) ไม่ว่าจะในวิทยาศาสตร์ สังคมศาสตร์ แพทยศาสตร์ ไม่ว่าจะทางสังคม เศรษฐกิจ การเมือง วัฒนธรรม และพฤติกรรมมนุษย์ มีวิวัฒนาการเปลี่ยนแปลงตามลำดับ กลายเป็นว่าความรู้แนวคิดทฤษฎีทั้งหลายที่มีอยู่เดิมนั้น ไม่ดีไม่ถูกต้องเที่ยงธรรมไม่มีเหตุผลไร้ประสิทธิภาพประสิทธิผลในการปฏิบัติได้อย่างแท้จริง

- ▣ เพื่อเป็นการยืนยันอ้างอิงทฤษฎีที่สร้างขึ้นใหม่ (Metatheory) จึงขอเสนอแนวคิดทฤษฎีทางสังคมวิทยาที่เห็นว่าใหม่ล่าสุด คือ
- ▣ แนวคิดภาพสร้างทางสังคม (Social constructionist approach)
แนวคิดภาพสร้างทางสังคม ภาพที่มนุษย์สังเกตเห็นหรือสร้างขึ้นในใจเกี่ยวกับสิ่งทั้งหลายรอบตัวเขา เขาสังเกตเห็นอะไรคิดอะไร สิ่งนั้นก็เป็นภาพสร้างสำหรับเขา
แนวคิดภาพสร้างทางสังคม เห็นความจริงทางสังคมประกอบด้วยปรากฏการณ์ทางสังคมหลากหลายมากมาย ที่เกี่ยวกับการกระทำระหว่างกันและการเปลี่ยนแปลงทางสังคมอย่างต่อเนื่อง อันรวมไปถึงความหมาย การแสดง ประสบการณ์ และการปฏิบัติติดต่อกัน แต่ละคน แต่ละกลุ่มคน แต่ละครอบครัว แต่ละสถาบัน แต่ละระบบ กฎเกณฑ์ และแต่ละปรากฏการณ์ทางสังคมล้วนแสดงกระบวนการที่ซับซ้อนยากที่จะเข้าใจปรากฏการณ์ทางสังคม อันนำไปสู่การสร้างความจริงแห่งโลกทางสังคม จริง ๆ มั่นยากที่จะเข้าใจความหมายขอบเขตปรากฏการณ์ทางสังคมเช่นนั้น

- ▣ แต่นักสังคมวิทยาก็ได้พัฒนากรอบแนวความคิดเพื่ออธิบายและเข้าใจโลกทางสังคมปัจจุบันว่า ความจริงของโลกทางสังคม มีกระบวนการเปลี่ยนแปลงลักษณะอย่างต่อเนื่อง 2 ประการ คือ
- ▣ 1. กระบวนการเปลี่ยนแปลงลักษณะในระดับเล็กและใหญ่ (Microscopic-macroscopic continuum) นักสังคมวิทยาสังเกตเห็นว่าโลกทางสังคมมีความจริงอยู่ 2 ระดับ คือระดับเล็กและใหญ่ อันได้แก่ การกระทำของแต่ละบุคคล (Individual actions) การกระทำระหว่างกันทางสังคม (Social interactions) กลุ่ม (Groups) องค์กร (Organizations) สังคม (Societies) และโลก (World systems)

- ▣ 2. กระบวนการเปลี่ยนแปลงลักษณะวัตถุกับจิต (Objective-subjective continuum) ปรัชญาการณืทางสังคมวัตถุ (Objective social phenomena) แสดงถึงความจริงมีวัตถุอยู่ หมายถึงผู้กระทำหรือแสดงทางสังคม การกระทำ สัมพันธ์ องค์กร โครงสร้าง และกฎหมาย เป็นที่ทราบกันดีว่า ในความจริงของโลกทางสังคมนี้ ไม่มีแต่ ปรัชญาการณืทางสังคมวัตถุอย่างเดียว แต่ยังประกอบไปด้วยปรัชญาการณืทางสังคมจิตหรือกระบวนการทางจิต (Subjective social phenomena or mental processes) กระบวนการนี้เป็น ลักษณะจิตที่ประกอบด้วยบรรทัดฐาน คุณค่าทางสังคม ทศนคติ ประเพณี และ วัฒนธรรมอื่นๆ เป็นส่วนประกอบสำคัญในการสร้างความจริงทางสังคม (Berger and Luckmann, 1967, Edel, 1959: 167, Korenbaum, 1964: IX และ Ritzer, 1996: 642-646)

- ลักษณะสำคัญของแนวคิดภาพสร้างทางสังคม ก็คือมนุษย์เป็นผู้สร้างความจริงทางสังคม แสดงพฤติกรรมและการกระทำระหว่างกันทางสังคม อันได้แก่การแสดงในเรื่อง ประวัติศาสตร์ วัฒนธรรม ภาษา ประสพการณ์ ความสัมพันธ์ และการปฏิบัติติดต่อกัน มนุษย์เองเรียนรู้พัฒนาปรับปรุงเปลี่ยนแปลงความหมายความเข้าใจเรื่องโลกและความสัมพันธ์ของพวกเขาตามความเป็นจริงทางสังคม (Ritzer, 1992: 176 และ Hutchison, 1999: 49) ฉะนั้น กระบวนการความจริงทางสังคมจึงประกอบด้วยหลายเหตุหลายปัจจัย มนุษย์จำต้องรู้และเข้าใจตนเองกับกระบวนการความจริงทางสังคมเหล่านี้ รู้เข้าใจกระบวนการสังคมตามความจริง แล้วปฏิบัติให้สอดคล้องสัมพันธ์กับกฎเกณฑ์ของมัน ปฏิบัติต่อสิ่งทั้งหลายให้ถูกต้องมีเหตุผล คือปฏิบัติถูกต้องมีเหตุผลต่อตนเอง สังคม และสัจธรรมความจริงทางสังคม อันส่งผลให้ชีวิตและสังคมเป็นระเบียบเรียบร้อยดำเนินไปด้วยดีถูกต้องมีเหตุผลเป็นธรรมมีประสิทธิภาพประสิทธิผลไร้ปัญหา

- ▣ การวิวัฒนาการเปลี่ยนแปลงทางสังคม เศรษฐกิจ การเมือง และวัฒนธรรมครั้งยิ่งใหญ่ ที่เรียกว่า สมัยใหม่ทันสมัย (Modernism) ในโลกสังคมตะวันตก ส่งผลมีอิทธิพลต่อสังคมและวัฒนธรรมทั้งหลายของโลก เชื่อมโยงใยสัมพันธ์วัฒนธรรมไปทั่วโลกสังคม แพร่กระจายวัฒนธรรม “สมัยใหม่ทันสมัย” แบบตะวันตกไปทั่วทุกมุมโลก ดังปรากฏการณ์ทางสังคม ดังนี้

- ▣ หลักคำสอนของพระพุทธศาสนา สอนให้รู้เข้าใจชีวิตและสังคมตามความจริงมี เหตุผล ใช้ชีวิตทางสังคมให้ถูกต้องเหมาะสมสอดคล้องสัมพันธ์กับความจริง ของโลกสังคมตามเหตุปัจจัย รู้ความจริงยอมรับความจริงอยู่กับความจริง ไม่ให้หนีความจริงไม่หนีจากชีวิตและสังคมปัจจุบัน ตามที่คนทั่วไปเข้าใจ ศาสนาสอนให้หลุดพ้นไปจากโลก แม้แต่พระอรหันต์ผู้หมดกิเลสตัณหาก็ยัง ดำเนินชีวิตในสังคมเป็นปกติ ไม่หลุดพ้นหนีสังคมไปไหน นอกจากท่านตายไป แต่การใช้ชีวิตของท่านเป็นปกติสุข ไม่สร้างปัญหาก่อความเดือดร้อนให้ใคร เป็นไปเพื่อประโยชน์เกื้อกูลและความสุขของท่านและสังคม

- ▣ เกิดการศึกษาความเป็นมนุษย์ ลักษณะความเป็นมนุษย์ บทบาทหน้าที่ ความสัมพันธ์มนุษย์ และความเสมอภาคทางสังคม ชี้ไปที่ศักยภาพ ความสามารถของมนุษย์เป็นสิ่งสำคัญ ลักษณะความเป็นมนุษย์ ความรู้ ความสามารถ บทบาท หน้าที่ของมนุษย์ถูกกำหนดสร้างพัฒนาเปลี่ยนแปลง ทางสิ่งแวดล้อมสังคมและวัฒนธรรม ไม่ใช่ทางธรรมชาติหรือสรีระร่างกาย ทุกคนเกิดมาเท่าเทียมกันในความเป็นมนุษย์ เกิดแนวความคิดความเสมอภาค ระหว่างสตรีและบุรุษ สตรีและบุรุษมีฐานะเท่าเทียมกันทางสังคม สังคมและรัฐ ต้องยอมรับคุ้มครองให้ความเสมอภาค ให้สิทธิเสรีภาพเท่าเทียมกันในทุก ๆ ด้าน ไม่ว่าจะในด้านสังคม เศรษฐกิจ การเมือง และวัฒนธรรม ไม่มีการแบ่งชนชั้นวรรณะทางสังคม ไม่ดูถูกเหยียดหยามซึ่งกันและกัน

- ▣ กั้น Simone de Beauvoir (1908-86) นักสตรีนิยมชาวฝรั่งเศส กล่าวยืนยันว่า คนไม่ได้เกิดมาเป็นหญิงหรือชาย แต่เกิดมาเป็นคน สตรีจะทำเทียมบุรุษหรือไม่ หากเราตัดข้อจำกัดของสตรีออกไป โดยเฉพาะในเรื่องการแต่งงาน การกำเนิดบุตร และความ เป็นแม่ที่มีความรับผิดชอบต่อบุตร (Marriage, childbirth and responsibilities of motherhood) อันส่งผลมีอิทธิพลต่อแนวความคิดความเสมอภาคระหว่างชายหญิงในโลกปัจจุบัน

- ทำให้โลกสังคมเจริญก้าวหน้าไปอย่างรวดเร็วไม่หยุดยั้ง โดยเฉพาะความเจริญทางวัตถุ ทำให้ชีวิตมนุษย์มีการเป็นอยู่ที่สะดวกสบายขึ้น มีการติดต่อสื่อสารกันสะดวกง่ายขึ้น เข้าถึงข้อมูลข่าวสารได้อย่างรวดเร็ว รับรู้ทราบข่าวได้อย่างทันใจ ทำให้เกิดการแพร่กระจายทางวัฒนธรรม กลายเป็นวัฒนธรรมเสรีโลก หรือสังคมบริโภคนิยม ในทางกลับกัน สร้างมลพิษให้กับชีวิตและสังคมอย่างมาก คุณค่าทำลายสังคมและวัฒนธรรม ย่ำยีศีลธรรมและจริยธรรม ทำทลายความอยู่รอดปลอดภัยของมนุษย์ สร้างปัญหาก่อความเดือดร้อนวุ่นวายสับสนให้กับคนและสังคมเป็นอย่างมากเช่นกัน ทำให้คนมีปัญหาสุขภาพกายและจิตใจ ขาดหลักการขาดที่พึ่งไร้หลักการดำเนินชีวิต ไม่รู้เข้าใจในความจริงความดีและความชั่ว ไม่รู้จะปฏิบัติตนอย่างไร กังวลใจหวั่นไหวไม่มั่นใจในชีวิตและสังคม ตกอยู่ในภาวะสับสนวุ่นวายเดือดร้อนแก่งแย่งแข่งขันเห็นแก่ตัวตึงเครียดเป็นทุกข์ คนสมัยใหม่จึงไม่มีความหนักแน่นมั่นคงในหลักศีลธรรมและจริยธรรม ไม่สำนึกในคุณค่าความหมายสาระประโยชน์ของสิ่งทั้งหลาย มุ่งแสวงหาเสรีโลกวัตถุ ใช้ชีวิตแบบมักง่ายไร้เหตุผลไร้จุดหมายปลายทาง

- ▣ ปรากฏการณ์ทางเศรษฐกิจ
- ▣ เกิดอุตสาหกรรมขนาดใหญ่ มีการจัดรูปแบบของการผลิตในสังคม อุตสาหกรรมแบบใหม่ ใช้เครื่องจักรและเทคโนโลยีสมัยใหม่ในการผลิต เพื่อตลาดการค้าระหว่างประเทศอย่างเสรี ต้องการแรงงานเพิ่มมากขึ้น โดยการใช้แรงงานที่ชำนาญเฉพาะทาง มีการแบ่งหน้าที่กันอย่างถูกต้องเหมาะสมให้รับผิดชอบ แบ่งงานตามความรู้ ความสามารถ และความถนัด ผลิตสินค้าให้ได้มากที่สุด

- ▣ เกิดการค้าระหว่างประเทศ การค้าระหว่างประเทศมักถูกจำกัดด้วยค่าภาษี
ธรรมเนียมในการนำเข้าและส่งออกสินค้า เกิดการค้าเสรี พยายามทำการค้าซื้อ
ขายบริการระหว่างประเทศโดยเก็บค่าภาษีและธรรมเนียมต่ำไม่แพง หรือไม่มี
การเก็บค่าภาษีและธรรมเนียม ไม่มีการกีดกันทางการค้าระหว่างประเทศ
ภาครัฐ ภาคเอกชน บัณฑิตบุคคล หรือบริษัท มีสนธิสัญญาเปิดประเทศทำ
การค้าเสรีกับต่างประเทศ ต่างประเทศมีสิทธิติดต่อซื้อขายกับภาคเอกชนได้
อย่างเสรี ภาครัฐเข้าไปแทรกแซงทางการค้าน้อยที่สุด มีสิทธิส่งสินค้าเข้ามาขาย
ได้ทุกประเภท มีการหมุนเวียนของเงินทุนและปัจจัยการผลิตอย่างเสรี

- มีอัตราการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจ เศรษฐกิจดีขึ้น การเป็นอยู่เป็นไปสะดวกสบายขึ้น ขยายธุรกิจกิจการต่าง ๆ ทั้งหลาย ทำให้มีการลงทุนและเพิ่มทุนมากขึ้น มีความต้องการทางเศรษฐกิจเพิ่มขึ้น ทำให้คนกระตือรือร้นมากขึ้น มีความขยันขันแข็ง ทะเยอทะยานทำงานอยู่เสมอ กล้าคิดกล้าเสี่ยงทำกิจการใหม่ ๆ อย่างต่อเนื่อง เพื่อบรรลุเป้าหมายสูงสุดทางเศรษฐกิจ คือการได้มาซึ่งเงินทองให้ได้มากที่สุด เงินคือพระเจ้า ในทางตรงกันข้าม เมื่ออุตสาหกรรมเศรษฐกิจเจริญก้าวหน้าพัฒนาขึ้น ความกระหายอยากมากเกินไป มีการอพยพเข้ามาทำงานในธุรกิจกิจการมากขึ้น เกิดความหนาแน่นแออัดทางสังคมมากขึ้น เกิดการต่อสู้แก่งแย่งแข่งขันเอารอดเอาเปรียบฆ่าทำลายกัน เกิดความเสื่อมโทรมทางสังคมและศีลธรรมอันดีงามตามมา สร้างปัญหาก่อความไม่สงบให้แก่คนและสังคมอย่างต่อเนื่องเช่นกัน

- ▣ ปรัชญาการเมือง
- ▣ นักคิดนักปราชญ์ทั้งหลายต่างวิพากษ์วิจารณ์ศาสนากันอย่างหนัก ศาสนาเป็นยาเสพติด เป็นสิ่งมกมายไร้สาระ ไม่มีเหตุผลไม่น่าเชื่อถือ ขาดประสิทธิภาพไร้ประสิทธิผล มีผลร้ายมากกว่าผลดีต่อชีวิตและสังคม เพื่อลดอิทธิพลบทบาทศาสนาที่มีต่อระบบการศึกษา สังคม เศรษฐกิจ การเมือง และวัฒนธรรม โดยพยายามที่จะชี้ไปที่ความจริงมีเหตุผลสิ่งสากล อันสนับสนุนส่งเสริมในเรื่องความเป็นมนุษย์ ความรู้และคุณธรรมของมนุษย์ ความเสมอภาค กระจายอำนาจ การมีส่วนร่วมทางการเมือง เป็นการสร้างการเมืองการปกครองใหม่แบบ “ประชาธิปไตย (Democracy)”

- ▣ “ประชาธิปไตย (Democracy)” เป็นรูปแบบการปกครองที่ประชาชนมีส่วนร่วมในการปกครองใช้อำนาจประชาธิปไตยผ่านผู้แทนของตน ผู้แทนหรือรัฐบาลในรูปของคณะบุคคลที่มีอำนาจ ต้องปฏิบัติหน้าที่รับผิดชอบในการดำเนินการของรัฐ ทำให้ประชาชนสำนึกรู้สึกคุณค่าความหมายของประชาธิปไตย เกิดความเสรีภาพ เสมอภาค และภราดรภาพ เคารพยอมรับยึดถือปฏิบัติเป็นวัฒนธรรม ขึ้นมาแทนการปกครองแบบราชาธิปไตย ซึ่งพระมหากษัตริย์มีอำนาจสูงสุดเด็ดขาดในการปกครองบริหารประเทศ การปกครองระบอบ “ประชาธิปไตย” ถือได้ว่าเป็นความทันสมัยในสังคมโลกปัจจุบัน อันมีอำนาจอิทธิพลแพร่กระจายไปทั่วทุกมุมของโลก

- ▣ ปรากฏการณ์ทางวัฒนธรรม
- ▣ ในเรื่องความเชื่อและการปฏิบัติ พยายามเห็นความสำคัญความเป็นมนุษย์ ศักยภาพมนุษย์ ศึกษาพัฒนาเปลี่ยนแปลงคุณภาพชีวิต พยายามรู้เข้าใจความเป็นมนุษย์ สติปัญญา ความสามารถ ความดีมีคุณธรรม และการกระทำของมนุษย์ ดีชั่วอยู่ที่การกระทำของมนุษย์ สูงหรือต่ำอยู่ที่การทำตัวของมนุษย์ ขึ้นอยู่กับการกระทำตามเหตุปัจจัย ไม่ขึ้นอยู่กับเทพเจ้าผู้มีอำนาจดลบันดาล เกิดความเชื่อมั่นในตัวเอง เชื่อมั่นในการกระทำของตนเอง สามารถพึ่งตนเองได้ ทุกสิ่งทุกอย่างเกิดขึ้นเป็นไปอยู่ที่มนุษย์ มนุษย์เป็นผู้สร้างผู้กำหนดและผู้แสดง เพื่อการเป็นอยู่ที่ดีมีเหตุผลพอเพียงของเขาเอง ท่ามกลางการเปลี่ยนแปลงผันผวนของสังคมโลกอย่างต่อเนื่อง

- ▣ พยายามรู้เข้าใจตนเองและสิ่งแวดล้อมให้ได้มากที่สุด เป็นการเน้นในเรื่องปัญญาความสามารถการกระทำอย่างฉลาดอดทนของตนเอง ไม่ให้เชื่อถือและปฏิบัติอะไรอย่างงมงายไร้เหตุผล ขอจงดำเนินชีวิตบนพื้นฐานของความดีงามถูกต้องมีเหตุผล ที่สำคัญอย่าประมาทมัวเมาหลงใหลในชีวิต รู้เข้าใจแล้วก็เร่งทำเร่งศึกษาพัฒนา มนุษย์จำเป็นต้องศึกษาเรียนรู้พัฒนาตนเอง ศึกษาเรียนรู้หาประสบการณ์ เกิดความเชื่อ ทศนคติ ค่านิยม และการประพฤติปฏิบัติอย่างถูกต้องมีเหตุผลเพียงพอ จนกระทั่งสามารถคิดเป็น ทำถูก เป็นคนดีมีคุณธรรม เป็นสมาชิกที่ดีของสังคม สามารถดำเนินชีวิตในสังคมอย่างมีความสุขปราศจากทุกข์ไร้กังวลใจ

- ▣ จากเส้นทางประวัติศาสตร์ความคิดทางสังคมอันยาวนาน แม้พยายามแสวงความรู้จริงอย่างต่อเนื่อง ความรู้เข้าใจตนเองและสังคมอยู่เสมอ ก็ยังไม่สามารถตอบปัญหานี้ได้อย่างแท้จริง แม้แนวคิดทฤษฎีใหม่ได้แพร่กระจายไปทั่วทุกมุมของโลก ผสมผสานหล่อหลอมแนวคิดความเชื่อค่านิยมและการปฏิบัติของคนในสังคมทั้งหลาย ก็ยังหาข้อยุติสรุปไม่ได้ เพราะระดับจิต สติปัญญา และประสบการณ์ของมนุษย์ที่แตกต่างกัน จึงมีแนวความคิดและการปฏิบัติที่ต่างกัน มีการศึกษา ศาสนา สังคม และวัฒนธรรมที่แตกต่างกันออกไป เพราะการเปลี่ยนแปลงพัฒนาก้าวหน้า การติดต่อสื่อสารสมัยใหม่ การขับเคลื่อนทางสังคม จึงเกิดการเรียนรู้เรียนแบบเอาอย่างทางสังคม กลายเป็นสังคมและวัฒนธรรมประหนึ่งว่าเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน

- ความจริง ความคิดความเชื่อที่แตกต่างกันในเรื่องศาสนานั้นยังไม่สามารถรวมกันได้ ยังปรากฏแตกต่างทางแนวคิดและปฏิบัติตามความเชื่อและประสบการณ์ของตนอยู่ทั่วโลก เรื่องของศาสนากับชีวิตจิตใจในแต่ละสังคมเป็นเรื่องละเอียดอ่อนไม่สามารถแยกออกจากกันได้ เป็นเรื่องของพลังศรัทธามาก่อนปัญญาเหตุผล ยังคงมีอิทธิพลบทบาทต่อกันและกันอยู่เสมอ ในโลกสังคมตะวันตก แนวคิดและการปฏิบัติของศาสนาคริสต์ยังแพร่กระจายครอบคลุมไปทั่ว ยังเป็นที่ยอมรับนับถือของผู้คนเป็นจำนวนมากในปัจจุบัน ทั้งที่สังคมโลกเจริญถึงจุดสูงสุดแล้ว ศาสนาเป็นเรื่องของชีวิตจิตใจ ส่วนวิทยาศาสตร์เป็นเรื่องของวัตถุ ศาสนากับวิทยาศาสตร์จึงเป็นการท้าทายกันระหว่างพลังศรัทธาและปัญญาเหตุผล แต่ก็ยอมรับกันโดยทั่วไปว่า แนวคิดทฤษฎีและการปฏิบัติทางสังคมและวัฒนธรรมของสังคมตะวันตกถือได้ว่าเป็นแม่แบบสำคัญของสังคมและวัฒนธรรมของโลก ส่งผลกระทบต่อการเปลี่ยนแปลงพัฒนาของสังคมโลกอย่างต่อเนื่องไม่หยุดยั้ง

- ▣ จะเป็นชาวพุทธ คริสต์ หรืออิสลาม นับถือพระเจ้าหรือความจริงมีเหตุผล ความจริงสูงสุดคือพระเจ้า ความจริงสูงสุดคือธรรมชาติที่เกิดขึ้นเพราะเหตุปัจจัย สิ่งสำคัญที่สุดก็คือรู้เข้าใจสิ่งทั้งหลาย แล้วปฏิบัติให้ถูกต้องเหมาะสมกับความจริงของสิ่งทั้งหลาย เหล่านั้น นั่นคือวัฒนธรรมอันดีงามของมนุษย์โลก ความดีงามเป็นเรื่องของความจริง คือสัจธรรม เป็นเรื่องของการปฏิบัติได้ผลจริง คือจริยธรรม และเป็นเรื่องความเจริญรุ่งเรืองก้าวหน้าของชีวิตจริง คือวัฒนธรรม วัฒนธรรมที่ว่าใหม่ทันสมัย ก่อนที่จะเลียนแบบเอาอย่างเดินตามเขา ควรศึกษาเรียนรู้ให้เท่าทันตามความเป็นจริง รู้เข้าใจเนื้อหาสาระความหมายประโยชน์ มีเหตุผลถูกต้องดีงาม เหมาะสมกับกาลเทศะตนเองและสังคม เป็นที่ยอมรับต้องการของสังคม ค่อยยึดถือปฏิบัติตาม จึงจะเป็นการปฏิบัติสืบสานวัฒนธรรมอย่างแท้จริง

▣ ความคิดหลังสมัยใหม่ (Postmodernism) *

- ▣ จากการศึกษาวิเคราะห์สังคมและวัฒนธรรมตะวันตก พอจะได้ภาพปรากฏการณ์ธรรมชาติทั่วไปว่า สังคมโลกตะวันตกเป็นสังคมที่เจริญพัฒนาถึงจุดสูงสุด พรั่งพร้อมสมบูรณ์ไปด้วยวัตถุ เทคโนโลยี และวิทยาศาสตร์ เป็นสังคมที่ผ่านพ้นความเจริญสูงสุดหรือผ่านเลยสังคมอุตสาหกรรมไปแล้ว (Postmodern society or postindustrial society) ผู้คนในยุคนี้หันไปในการเสพบริโภคใช้สอย ที่เรียกกันว่า สังคมบริโภค (Consumer society) ภูมิหลังทางวัฒนธรรม เป็นสังคมที่เกี่ยวข้องสัมพันธ์กับพระเจ้า เชื่อศรัทธาในเรื่องเทพเจ้า ในสากลโลกนี้ มีพระเจ้าผู้ยิ่งใหญ่พระองค์หนึ่งทรงพลานุภาพสูงสุดเหนือสิ่งอื่นใด ทรงสร้างสรรพสิ่งทุกอย่าง ทรงกำหนดลิขิตบันดาลทุกสิ่งทุกอย่างตามอำนาจของตน ทรงเอาพระทัยใส่ใจดูแลทุกสิ่งทุกอย่างให้ดำเนินไปด้วยดี สร้างมนุษย์ขึ้นมาเพื่อให้รู้จักกับพระองค์ท่าน มนุษย์มีหน้าที่ต้องปฏิบัติตามหลักคำสั่งสอนของพระองค์ท่าน เพื่อให้พระองค์ท่านโปรดปรานตายไปแล้วไปอยู่กับพระองค์ท่านในสวรรค์ตลอดกาล ผู้ที่ไม่เคารพศรัทธายำเกรงในพระผู้เป็นเจ้า ตายไปแล้วดวงวิญญาณของเขาก็จะไปอยู่ในนรกตลอดกาลเช่นกัน แนวคิดและการปฏิบัติในลักษณะนี้ยังมีอิทธิพลแพร่กระจายครอบคลุมไปทั่วสังคม

- ▣ แม้ว่าสังคมตะวันตกเจริญพัฒนาถึงจุดสูงสุด พรั่งพร้อมสมบูรณ์ไปด้วยวัตถุ แทนที่จะสุขสมหวังกับความพรั่งพร้อมสมบูรณ์นั้น แต่กลับผิดหวังหาคุณค่าความหมายของชีวิตไม่ได้เหมือนเดิม กลับสร้างปัญหาต่อความเดือดร้อนให้กับสังคมมากกว่าเดิม เพราะขาดแคลนแรงบันดาลใจพัฒนาธรรมทางจิต เกิดวิกฤตการณ์ทางวัฒนธรรมทางจิตอยู่เสมอ สับสนสงสัยไม่รู้เข้าใจในความจริงของชีวิตและหลักการดำเนินชีวิตอย่างต่อเนื่อง พยายามสนใจใฝ่รู้ในเรื่องความเป็นมนุษย์ คุณภาพมนุษย์ และลักษณะมนุษย์ (General sense of humanity, human qualities and identities) ไม่หยุดยั้งแม้แต่ในปัจจุบัน แม้วิทยาการตะวันตกเป็นแม่แบบแพร่กระจายไปทุกวงวิชาการทั่วโลก ความจริงความรู้ที่เจริญถึงจุดสูงสุดแบบตะวันตกก็ยังไม่สามารถตอบปัญหาชีวิตทางสังคมได้ จึงสำคัญจำเป็นต้องกลับมาคิดทบทวนกระบวนการความคิดและองค์ความรู้ต่างๆ ทั้งหลายกันใหม่บนพื้นฐานความจริงสมัยใหม่ทันสมัย

- ▣ ในคริสต์ศตวรรษที่ 20 (ปรากฏแพร่หลายชัดเจน 1970S) ในสังคมโลกตะวันตก เพื่อความเจริญถูกต้องดีงามของชีวิตและสังคม เกิดมีกระบวนการเปลี่ยนแปลงพัฒนาแนวคิดทางสังคม เป็นการตีความอธิบายการเปลี่ยนแปลงทางสังคม เศรษฐกิจ การเมือง และวัฒนธรรมอีกครั้งหนึ่ง ตามปรากฏการณ์ธรรมชาติที่เกิดขึ้น อันนำไปสู่การแตกทำลายหรือมาแทนความคิดสมัยใหม่(Modernism) ทำให้เกิดความแตกต่างระหว่างสมัยใหม่ทันสมัยและหลังสมัยใหม่ เพราะพวกเขาไม่มีความเชื่อมั่นในวิทยาการความรู้ที่มีอยู่ ความเจริญทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยียังไม่สามารถช่วยแก้ปัญหาชีวิตทางสังคมได้อย่างแท้จริง จึงเกิดแนวความคิดทางสังคมตามภาพที่ปรากฏจริงอีกครั้งหนึ่ง ที่เรียกว่า ความคิดหลังสมัยใหม่ทันสมัย (Postmodernism) อันหมายถึง กระบวนการเปลี่ยนแปลงสถาปัตยกรรม ศิลปะ วิทยาการทั้งหลาย ความคิดทฤษฎีทางสังคม เศรษฐกิจ การเมือง และวัฒนธรรม ความเชื่อและการปฏิบัติ รูปแบบชีวิต หลักการดำเนินชีวิต และเรื่องอื่นๆทั้งหลาย ที่เกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงพัฒนาของโลกสังคมอย่างต่อเนื่องทั้งหมด

- ▣ เป็นที่ทราบกันอยู่แล้ว สังคมปัจจุบันเจริญพัฒนาด้านวัตถุถึงจุดสูงสุด ติดต่อสื่อสารกันอย่างสะดวกรวดเร็วทางอินเทอร์เน็ต เห็นทั้งภาพและได้ยินทั้งเสียง ต้องการอะไรก็กดปุ่มเอาตามใจปรารถนา จะไปไหนมาไหน จะทำงาน หรือเรียนอะไร จะติดต่ออะไร จะฝากเงินถอนเงิน จะซักผ้ารีดผ้า จะกินจะดื่มอะไรก็กดปุ่มเอา เป็นยุคดิจิทัล และกดปุ่ม (Digital and push button age) สะดวกสบายพร้อมไปทุกอย่าง แทนที่จะมีความสุขแต่กลับทุกข์เป็นปัญหา แทนที่จะรู้เข้าใจปัญหาที่มีอยู่แต่กลับตอบไม่ได้ ปัญหาที่มีอยู่กลับทวีความรุนแรงหนักเข้าไปอีก ทำให้เขาผิดหวังมาก พยายามหาทางแก้ไขปรับปรุงเปลี่ยนแปลง พยายามคิดค้นใหม่ครั้งแล้วครั้งเล่าต่อเนื่อง

- ▣ ในโลกแห่งความเป็นจริง มีหลายสิ่งหลายอย่างที่มนุษย์ยังไม่รู้เข้าใจอย่างชัดเจน เกิดขึ้นมีผลกระทบต่อชีวิตมนุษย์อย่างต่อเนื่อง ทำให้เกิดความแตกต่างระหว่างของเก่ากับใหม่ไม่หยุดยั้ง ชักจูงนำพาสิ่งที่มีอยู่ไปสู่ความจริงขั้นต่อไป มนุษย์ก็พยายามที่จะตามรู้ความจริงของสิ่งทั้งหลายเหล่านั้น เพราะเห็นว่าสิ่งทั้งหลายที่มีอยู่ในปัจจุบันไม่ดีไม่ถูกต้องและไม่มีผลในการปฏิบัติ เป็นการศึกษาเรียนรู้ปรากฏการณ์ธรรมชาติ เป็นเรื่องความเชื่อและการปฏิบัติคุณค่าและรูปแบบพฤติกรรมที่เกิดขึ้นตามวิวัฒนาการทางโลกสังคม อันแสดงให้เห็นว่า วิทยาการความรู้บางอย่างที่มีอยู่ยังไม่เป็นความจริงถูกต้อง จึงจำเป็นต้องพยายามแสวงหาความจริงกันต่อไป ในศตวรรษที่ 21 (คือเริ่มตั้งแต่ 2001) นักคิดทางสังคมทั้งหลายจึงพากันคิดและแก้งกระบวนการเปลี่ยนแปลงพัฒนาของโลกสังคมจะเป็นไปในทิศทางใด จะเกิดปรากฏการณ์ทางสังคมอย่างไรกันต่อไป

- ▣ ศตวรรษนี้ถือได้ว่าเป็นยุคแห่งการสำรวจ พร้อมกับเผยแพร่ศาสนาวัฒนธรรมล่าอาณานิคมหรือล่าเมืองขึ้น (ตรงกับสมัยกรุงศรีอยุธยาของเรา, 1350-1767 AD) วิทยาการที่เจริญก้าวหน้าขึ้นทั้งทางด้านวิทยาศาสตร์ ภูมิศาสตร์และการเดินเรือ นักสำรวจชาวยุโรปต่างพากันออกทะเลล่องเรือสำรวจโลกใหม่ทั้งทางตะวันตกและตะวันออกที่พวกเขาไม่เคยพบเห็นมาก่อน ไม่ว่าจะเป็นทวีปเอเชีย อเมริกา แอฟริกาหรือออสเตรเลีย การเดินทางของพวกเขาถือได้ว่าเป็นการเผยแพร่เชื่อมโยงวัฒนธรรมของโลกเป็นครั้งแรก เป็นจุดเริ่มต้นของการแพร่กระจาย “ความทันสมัย” แบบตะวันตกไปทั่วโลก